

ville søge at danne sig en selvstændig Stilling, og som ville erhverve sig de Kundskaber, der under den forhaandenværende Udvikling mere end nogeninde ere nødvendige for Samfundet, som man nu vil berøve deres Sparefflinger eller Fornøielsesfflinger allerede fra deres 15de til deres 22de Aar for en uvis Fremtids Skyld, medens man derimod vil have, at Stat og Kommune skulde give dette storartede Tilskud netop til det legemlige Arbejdes Mand. Ja, det er jo altid en Skjønssag, paa hvilken Maade Staten og Kommunen skulde hjælpe, og jeg skal ikke negte, at jeg for mit Vedkommende naturligtvis gjerne ønsker at hjælpe dem Alle; men Spørgsmaalet er da, om det, at give 11 Kr. til ethvert Individ, som er i en saakaldet tjenende Stilling, eller som arbejder for Andre, er Noget, som i ringeste Maade kan falde ind under, hvad denne Del af Samfundet har Krav paa overfor det Offentlige. Der er i hvert Fald Mange af denne Samfundsklasse, som langt mindre trænger til en saadan Statshjælp end en Mængde af dem, som falde udenfor denne Klasse. Med det Samme maa det være mig tilladt at gjøre nogle Bemærkninger til de Udtalelser, som ere fremkomne fra de to ærede Forslagsstillere, som have havt Ordet. Det er blevet Skik at fremstille det offentlige Fattigvæsen, jeg havde nær sagt som en Kræftskade for Samfundet, ja, jeg tror endog, at den ærede Ordfører for Forslagsstillerne brugte det Udtryk, at Fattigvæsenet var blevet en Skændsel. Man kan naturligvis fremdrage enkelte Exempler paa slet Behandling, som ikke burde have fundet Sted, men det kan vistnok ofte forklares ved den Tilstand, hvori en stor Del af de Individuer, som komme ind paa disse Arbejdsanstalter eller Fattighuse, befinde sig, og naar man ikke vil være partisk, eller naar man ikke overhovedet vil deklamere mod Samfundet, saa tror jeg ikke, at man kan sige, at det er Samfundets, men derimod de paagjældende Individuers egen Skyld, at Saadant finder Sted. Naar man har nævnt et saa drastisk Exempel som det med Konen, der blev vasket med en Koft, eller hvad det nu var, da forekommer dette mig at være at stille Sagen fuldstændig paa Hovedet, naar Sligt skal anføres som Bidnesbyrd om Tilstanden i det Hele og om, hvad Staten overhovedet gjør for de Trængende i saa Henseende. At Fattigvæsenet undertiden kan optræde med en Haardhed, som det var at ønske ikke maatte finde Sted, ligger ikke saa meget i Lovgivningen som i selve Samfundets Tilstand, og denne kan ikke forandres ad Lovgivningens Veie. Det, der offres paa Sindsnyge, Idioter, fri Skolegang osv., er meget store Beløb. Alene de rent humane Foranstaltninger, som træffes

i denne Retning, saasom Hjælp til Sindsnyge, Idioter, Vanføre og Dignende, løbe f. Ex. i Frederiksborg Amt op til et Beløb af et Par Kroner pr. Lønde Hartkorn, naar man vil medtage Alt i saa Henseende. Dette er en temmelig løselig Beregning. Hartkornet bærer i Virkeligheden en ikke ringe Byrde netop i human Retning. Dernæst maa det siges, at Fattigvæsenet, saaledes som det er hos os, i det langt overveiende Antal Tilfælde yder den Hjælp, som Sogneraadene yde, uden Haardhed — man kan ikke sige, at Hjælpen ydes med Glæde, men det vilde ogsaa være for meget forlangt — og uden at Vedkommende i Virkeligheden har Men af det. Jeg har aldrig truffet paa, at nogen af de Folk, som der er Tale om, have følt sig nedværdigede eller ydmygede af den Hjælp, som Sogneraadene unde dem — det er deres Udtryk — ihvorvel jeg ikke negter, at der kan være Forskjelligheder. Men naar nu dette er Tilfældet, og man saa vil foreslaa det, som her er foreslaaet, og angribe Samfundet, som det er blevet Skik baade i Literatur og andetsteds, paa saadanne Grunde, som heri ere anførte, forekommer det mig, at man resonnerer udenfor Virkeligheden. Ja, den ærede Forslagsstiller fremhævede, at foruden Selvanfvarlighedsprincipet var der Willigheidskensynet og alle de Krav, som man maatte stille til det humane Samfund. Det er der slet ikke Spørgsmaal om. Der er Ingen, der i Virkeligheden er saa ensidig, at han siger, at det udelukkende skal være Selvanfvarlighedsprincipet, der skal gjøres gjældende. Si heller er der Noget, ikke engang den vildeste Kommunist, der er i den Grad Kollektivist, at han slet ikke vil have med det personlige Ansvar at gjøre. Men Spørgsmaalet er at finde den rette Grænse, og det ærede Medlem kan ikke anføre et saadant Lovforslags Fremkomst her som Noget, der skulde være begrundet i nogen som helst naturlig Fordring fra de Paagjældendes Side. Det er meget ønskeligt at faae dette Formaal fremhjulpet, det er vist, men en hel anden Sag er det at organisere det paa en saadan Maade, uden at det er muligt at overse, hvad Følgen vil blive, med en Stab af Embedsmænd, som det ærede Medlem alene vurderede til at skulle koste 250,000 Kr., men som jeg er overbevist om vil koste meget Mere, med Direktører og Agenter overalt og med et forsøgt Arbejde for Sogneraadene, som vil være ganske kolossal, medens der dog engang maa være en Grænse for, hvad man vil læsse paa Befolkningen som borgerlige Ombud. Naar man vil skabe en saadan Organisation, maa der noget Mere til for at godtgjøre Nødvendigheden af en saa gennemgribende Forandring end disse almindelige Angreb paa Samfundet. Hvor bliver desuden de moraliske